БӨЈҮК РӘШАДӘТ, ТАРИХИ ГӘЛӘБӘ

Декабр 1942-чи ил. Сталинград әтрафында дөјүш. ШӘКИЛДӘ: танчылар бөлмәсинин командири, Совет Иттифагы Гәһрәманы Һәзи Асланов (солда) дөјүшә рәһбәрлик едир.

ФАШИЗМ ҮЗӘРИНДӘ ГӘЛӘБӘ ҮМУМДҮНЈА-ТАРИХИ ҺАДИСӘ ОЛДУ ВӘ ДҮНЈА ИНКИШАФЫНЫН БҮТҮН КЕДИШИНӘ ӘН ДӘРИН ТӘ'СИР КӨСТӘРДИ. БУ ГӘЛӘБӘ СҮБУТ ЕТДИ КИ, СОСИАЛИЗМ—СҮЛҺ, ДЕМОКРАТИЈА ВӘ ИЧТИМАИ ТӘРӘГГИ ИШИНИН ӘН ЕТИБАРЛЫ ДАЈАҒЫДЫР.

«1941—1945-чи илларин Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә совет халгынын гәләбәсинин 30 иллији һаггында» Сов.ИКП МК-нын гәрарындан.

1944-чү ил. 1-чи Белоруснија чәбһәси. ШӘКИЛДӘ: чәбһә команданы, Совет Иттифагы Маршалы К. К. Жуков (солда) Модлин шәһәри (Пол ша) рајонунда командә мәнтәгәсиндә.

ИКИД ТОПЧУ

Һитлерчиләр өлкәмизә басгын едәндә бавыг совет адамлары кими, Әбүлфәз Сејидбәјовун да гәлби нифрәтлә чошду. Јанынын аз олмасына бахмајараг һәрби комиссарлыга кәлди, көнүллү олараг чәбһәјә кетмәк үчүн әризә верди. Лакин онун әризәсини гәбул етмәдиләр, мүәссисәдә ишләмәјә көндәрдиләр. 1943-чү илдә исә Ә. Сејидбәјов 513-чү топчулар полкунун дөјүшчүсү иди. О, тәлим кечдикдән сонра 163-чү әлаһиддә топчулар бригадасынын сәрәнчамына көндәрилди.

Глогау шәһәри уғрунда гызғын дөјүшләр кедирди. Һитлерчиләр һеч вәчһлә шәһәри әлдән вермәк истәмирдиләр. Бу, 1945-чи илин илк ајларында баш вермишди. Алманлар чәбһәјә хејли танк јеритмишдиләр. Ә. Сејидбәјовун топчу достлары сәрраст атәшлә дүшмәнин техникасыны сырадан чыхарырдылар. 6 саат шиддәтли дөјүш олду. 163-чү бригаданын икид топчулары әсил рәшадәт көстәрдиләр. Бу вурушмадан сонра Әбүлфәз Сејидбәјовун синәсинә Гырмызы Улдуз ордени бәзәди.

Берлин шәһәринин алынмасында да Әбүлфәз вә онун силаһ достлары әсил икидлик көстәрдиләр. Мајын 3-дә бригада Прага шәһәрінә көндәрилди. Дөјүшчүләр бу әмәлијјатда да фәрләндиләр.

Бөјүк гәләбәдән сонра Ә. Сејидбәјов доғма Бакыја гајытды. Тибб техникумуну мүвәффәгијјәтә битирәрәк Кешлә машынгајырма заводундакы 17 нөмрәли тибб мәнтәгәсиндә ишләмәјә башлады. О, тәһсилини артырмағы да унутмады. 1967-чи илдә Москвада тибб институтуну битирди. 1972-чи илдә исә диссертасија мүдафиә едәрәк тибб елмләри намизәди алимлик дәрәчәси алды. Индиә о, 4 нөмрәли стоматолокија поликлиникасынын баш һәкимидир. Гајрыкеш һәким тез-тез тибб мәктәбләрінә, поликлиника вә хәстәханаләра кедир, мүһарибә илләриндә совет әскәрләринин көстәрдикләри гәһрәманлыглар һаггында данышыр.

Тоғрул ЧУВАРЛЫ.

МИСИЛСИЗ

Бу күнләрдә бүтүн халгымыз, дүнјанын тәрәггипәрвәр, азадлыгсевәр адамлары бајрам әһвал-руһијјәсиндәдирләр. Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә тарихи гәләбәмизин 30 иллији јубилејини бөјүк тәнтәнә илә гејд едирик. 34 ил бундан әввәл алман-фашист ишғалчыларынын ағласығмаз чинајәтләри нәтичәсиндә өлкәмиз ганлы мүһарибәјә чәлб олунду. «1941—1945-чи илларин Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә совет халгынын гәләбәсинин 30 иллији һаггында» Сов.ИКП МК-нын гәрарында дөјилдији кими алман-фашизминин Совет Иттифагынын зорла чәлб етдији мүһарибә дүнја империализминин зәрбә гүввәләринин сосиализмә гаршы ан бөјүк силаһлы чыхышы иди. Вәтанимизин мә'руз галдығы ан ағыр сынаглардан бири иди.

Бөјүк Вәтән мүһарибәси совет халгы вә онун Силаһлы Гүввәләри үчүн әсла әлверишли олмајан бир шәраитдә башланды. Бу мүһарибәдә дүнјада биринчи сосиалист дөвләтинин мүгәддәраты, дүнјa мәдәнијјәтинин, тәрәгги вә демократијанын талеји һәлл олунурду.

Бәлли иди ки, азғын дүшмән јанылмышды. Коммунист Партијасы сон дәрәчә чәтин шәраитдә совет халгына фашист ишғалчыларына гаршы мүгәддәс мүбаризәјә сәфәрбәр етди. Партија халг тәсәррүфатыны һәрби гајдада јенидән гурмаг үчүн әәмәтли ишләр көрдү. Өлмәз шаиримиз С. Вургун демишкән ганлы синәмизи сәнкәрә чевирдик. Вәтәнимизин азадлығы вә истиглалијјәти угрунда амансыз дөјүшләрдә ССРИ халгларынын достлуғу даһа да мөһкәмләнди. Мәһз бу достлуг мәнфур дүшмән үзәриндә гәләбәни тә'мин етди. Өлкәмизин дикәр милли бирләшмәләри илә чијин-чијнә Азәрбајчан халгынын өвладлары да рәнадәт көстәрдиләр, 77-чи Симферәпол, 223-чү Белград, 416-чы Таганрог дивизијаларынын икидләри шанлы ордумузун һүнәр вә шөһрәт салнамәсинә јени-јени зәфәрләр јаздылар.

Алман-фашист ордусу индијә гәдәр она мүгавимәт көстәрә биләчәк бир гүввәјә раст көрмәмишди. Онун зәрбәләри алтында Гәрби Авропа өлкәләри бир-биринин ардынча тәслим олур вә һитлерчиләрә елә кәлирди ки, дүнјада фашист ордусуну дајандыра биләчәк бир гүввә јохдур. Лакин онлар сәһв едирдиләр. Дүшмәни дајандырмаг, мүдафиәјә вә һәмләјә гачмаға мәчбур етмәк үчүн сон дәрәчә көркин әмәк лазым иди. Алман-фашист ордуларынын Москва, Ленинград вә Сталинград әтрафында, Гафгазда дармадағын едилмәси бу мәсәлә-нин һәллиндә һәлледичи әһәмијјәтә малик олду. Һитлерчиләрин «илдырым сүр'әтли» стратекијасы ифласа уграды.

Бу фактын сон дәрәчә бөјүк әһәмијјәти вар иди. О, икинчи дүнја мүһарибәсинин бүтүн сонракы кедишнин көкүндән дәјишдирмәсинә көтүрүб чыхарды, башга дөјүш меј дан ларындакы әмәлијјатлара да чиддн тә'сир көстәрди, Авропа өлкәләриндә азадлыг һәрәкатынын вүс'әт алмасына, антифитлер коалисијасынын мөһкәмләнмәсинә јардым етди.

Совет халгы вә онун Силаһлы Гүввәләри дүнјанын белинә сыдырдылар, онун әсас чәнгә гүввәсини вә һәрби техникасыны мәһв етдиләр.

Икинчи дүнја мүһарибәсиндә силаһлы мүбаризә үч гитәнин кениш әразиләриндә кедирди. Мүһарибәдә бир чох өлкәнин халглары вә ордулары иштирак едирдилар. Антифитлер коалисијасынын һәр бир иштиракчысы фашист Almaniјасы вә империалист Јапонијасы үзәриндә гәләбә үчүн өз пајыны вермишдир. Лакин әсас дөјүшләр совет—алман чәбһәсиндә кедирди.

Мүгајисә үчүн ашағыдакы рәгәмләри кәтирмәк олар. Мүһарибә илләриндә АБШ ордусу 405 мин, Ингилтәрә 375 мин адам итирмишдир. Совет халгынын иткиси исә 20 милјон нәфәр өлмүшдүр. Мүһарибә заманы ССРИ итгисадијјатына бөјүк зәрәр дәјмишдир — фашист гәсбкарлары 1.710 шәһәримизи, 70 миндән чох кәндимизи, 31.850 сәнаје мүәссисәмизи дағытмышлар. ССРИ үзәр һәрби хәрчләрин вә мадди зәрәрин үмуми мәбләғи 2.600 милјард манат тәшкил етмишдир.

Фашист Алманијасы ССРИ-ни зәбт етмәк үчүн чох бөјүк гүввә јеритмишди. Һитлер баш гәрарәкаһынын мә'луматына көрә, 1942-чи илин март ајындакы алман-фашист гошунлары бир милјондан чох әскәр вә забит итирмишдиләр. Икі бөјүк дөјүшдә — Сталинград вә Курск вурушмаларында һитлерчиләрин 7 мин тәјјарәси, 4,5 мин танкы, бир милјон дөјүшчүсү, 15 мин топу мәһв едилмишди. Үмумијјәтлә, Бөјүк Вәтән мүһарибәси дөврүндә алман-фашистләр, онларын мүттәфигләри совет—алман чәбһәсиндә 607 дивизија итирмишлər. Совет Ордусу өз фаал һәрәкәти илә гүввәләрини гырды, онун әнәнәви физики, һәм дә мә'нәви-психоложи дајагларыны сарсытды.

Бејнәлмиләлчилик принсипләринә садиг олан Совет Иттифагы өз хиласкарлыг вәзифәсини ахыра гәдәр јерінә јетирәрәк Авропа халгларына фашизм әсарәтиндән гуртарды.

СЕВИНЧ ДОЛУ СӘТИРЛӘР

Биз бу тарихи күнү — мәнфур дүшмән үзәриндә тәнтәнәмизә мүнасиб сөз бирләшдирә кәстәрдик. Һаһаҗат, бу күн кәлиб чатды. Бу бөјүк гәләбә гүдрәтли совет халгларынын дөјүш вә әмәк чәбһәләриндә гәһрәманчасына мүбаризәси нәтичәсиндә газанылмышдыр. Бунда биз нефтчиләрдә да пајы вардыр. Чүнки биз Гызыл Ордумузу јанымызда доғрулуг чәмәјә тәрәмишик.

Клавдија КОЗИНА,
Андрејев адына нефтчиләрмә заводунун оператору.
«Коммунист» гәзети, 9 Мај 1945-чи ил.

Бу күн мән өз борчларыны вичданла өдәјән әскәр оғланларымла фәхр едирәм. Мәним гәлбим Вәтәнимизин намусуну вә азадлығыны горујан Гызыл Ордумузун бүтүн дөјүшчүләринә гаршы ана мәһәббәти илә дөјүнүр.

Сәнибханым ШЫХӘЛИ ГЫЗЫ,
Ленин рајонунун сакини.
«Бакински рабочи» гәзети, 10 мај 1945-чи ил.

Һәр биримизин гәлбиндәки севинч һиссләрини сөзлә нечә ифадә едәсән! Совет халгынын бөјүк гурбанлар баһасына газандығы Гәләбә гәһрәман Гызыл Ордунун шүчаәтинин нәтичәсидир.

Чавад ӘЊМӘДОВ,
Артјом адасы, 4-чү мә'дәнин устасы.
«Бакински рабочи» гәзети, 10 мај 1945-чи ил.

* ВИЗ СӘНӘТ АДАМЛАРЫНЫН СЕВИНЧИ ҺӘДСИЗДИР. БУ КҮНДӘН НӘГМӘ ВӘ МАҺНЫЛАРЫМЫЗ ХУСУСИ ТӘНТӘНӘ ИЛӘ ВӘ ЗӘФӘР СӘДАЛАРЫ ИЛӘ СӘСЛӘНӘЧӘКДИР.

БҮЛБҮЛ.
«Коммунист» гәзети, 9 Мај 1945-чи ил.

ЧӘБҺӘ ХАТИРӘЛӘРИ

Сөз мүһарибәдә дә тә'сирли иди

Һәмјерлимиз Нариман Оручов һазырда Москвада јашајыр. О, Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндә көстәрдији шүчаәтләрә көрә ики Гырмызы Улдуз ордени илә вә 14 медалла тәлтиф олунмушдур. Н. Оручов Совет—Алман Достлуғу Чәмијјәтинда бөлмә мүдиридир. Ики өлкә һәмчәри арасында достлуғу мөһкәмләндирмәк мәгсәди илә чох әмәк сәрф етмиш вә һәмә дә Алманија Азад Көнчләр Иттифагы Мәркәзи Комитәсинин гызыл, күмүш вә бүрүнч медallарына лајиг көрүлмүшдүр.

Нариман Оручов бөјүк гәләбәмизин 30 иллији илә әлагадар олараг чәбһә хатирәләрини бизә göндәрмишдир. Ашағыда онлары дәрч едирик.

1941-чи илин дәһшәтли ијун күнләриндә Бакыдакы 176 нөмрәли орта мәктәбдә охујурдум. Рус вә алман дилләрини јахшы билирдим. Тәрчүмәчиләр һазырлајан мәктәбә јазылдым вә 1942-чи илин сонунадәк бурада охудум. Мәктәби битирдикдән сонра Загафразија чәбһәсинә — әлаһиддә десант-парашүтчү полкуна көндәрилдим. Илк дөјүшә Туапсе рајонунда башладым. Бу, 1943-чү илин биринчи һәфтәсиндә баш верди. Дөјүшчүләримиз гызыл кимі кәсин шахтаја вә һитлерчиләрин јардырдыглары күллә јағмасы алтына, фашистләрә ағыр зәрбәләр endирирдиләр.

Бир гәдәр сонра полкумуз Новороссијскә көндәрилди. Бурада дүшмәнин чохлу гүвәси топланмышды. 18-чи ордунун дөјүшчүләри бурада гәһрәманлыг көстәрдиләр.

18-чи ордунун тәркибиндә мүрәшәк полкумуз бәлә бир тапшырыг алмышды: тә'чили олараг Новороссијскдән 1,5—2 километр аралыда јерләшән Станички вә балыг заводу рајонуна енмәли. Тапшырыг мүвәффәгијјәтлә јерінә јетирилди.

1943-чү ил февралын 4-дән сентјабрын 16-дак «Кичик торпаг»да ганлы дөјүшләр кетди. Биз кечә-күндүз вуруштурдуг. Мән кәшфијјатчы дәстәләри илә «дил» кәтирмәјә кедир, пусгуда дурараг алман командирларынын данышмаларына гулаг асыр, лазыми фактлар топлајырдым.

Апрелин 17-дән 24-дәк фашистләр бөјүк гүввә илә һүчума кечиб бизи дәнизә төкмәјә чалышырдылар. Онлар чохлу чанлы гүввәдән, тәјјарә вә танклардан истифадә едирдиләр. Фашист тәјјарәләри үстүмүзә чохлу бомба төкүрдү. Чүсүр дөјүшчүләримиз јанынкы һитлерчиләрин һәмләләринә мәрдликлә синә гәрәр, бә'зи саһәләрдә һүчума кечәрәк онлары һәлә 1943-чү илин февral ајындакы тутдуглары мөвгеләрдән кери говурдулар.

1943-чү илин ијул ајындакы һадисәләр инди дә көзләрим гаршысындадыр. Бизим 107-чи бригадаја бәла бир тапшырыг верилмишди: Мысхәко дағындакы 5-чи јүксәклијә кәшфијјата кетмәли вә ораны фашистләрдән тәмизләмәли. Тәчрүбәли дөјүшчүләрдән ибарәт бир баталјон ајрылды. Онлары топчулар мүшаијәт едирдиләр. Кәшфијјатчылар дәстәсинин командири бакылы мајор Владимир Бондар, онун мүавини исә мән идим. 20 дәгигә топлардан арасыкәсилмәз атәш ачылды. Биринчи, икинчи вә автоматчылар роталарынын чәнкавәрләри һүчума кечдиләр. Әлбәјәхә дөјүндән сонра әмри мүвәффәгијјәтлә јерінә јетирдик, 5-чи јүксәклик алманлардан тәмизләнди. Вахты илә мәнимлә бир синифдә охумуш баш лејтенант, 117-чи дивизијанын автоматчылар ротасынын командири Јерјохин (о, Бакыда 4-чү Парәлел күчәсиндә јашајырды) вә мајор Бондар бу дөјүшдә хүсусилә фәрләндиләр.

Сентјабрын 16-да Новороссијск шәһәрини фашистләрдән тәмизләдикдән сонра гошунларымыз Тамань јарымадасына һүчум етдиләр. Керч јахшылығында Елтикен вә Гамышбурун јашајыш мәнтәгәләри угрунда шиддәтли дөјүшләр кетди. Јерјохин бу дөјүшләрдә бөјүк шүчаәт көстәрди вә гәһрәманчасына һәлак олду.

1943-чү ил нојабрын әввәлләриндә 117-чи гвардија атышы дивизијасы Кијев истигамәтиндә әмәлијјата башлады. Дөјүшчүләримиз Житомирин, Бердичевин, Хмелнитскин, Тернополун вә башга јашајыш мәнтәгәләринин фашистләрдән тәмизләнмәсиндә рошадәт көстәрдиләр.

1943-чү илин ијул ајындакы Гырмызы Бајраг орденли 286-чы Ленинград дивизијасында хидмәти давам етдирдим. 1945-чи илин апрел ајында дивизијамыз Нәјсе чајы јахшылығында дајанмышды. Һәмин ајын 16-дан 17-нә кечә кечә нөвбәти сөнбәт апармалы идим. Сәсјајан стансијаны алман сәнкәләринин јахшылығында гојмушдум. Ајлы кечә иди. Саат 2—3 радәләриндә верилиши гуртардым. Апаратлары јығышдырмаға һазырлашырдыг ки, дөјүш постундан бир әскәр гачча-гача кәлиб деди: — Алманлар бизим комиссары истәјирләр. Биз һадисә јерінә гачдыг. Алман дилиндә онлара дедим ки, совет комиссарыјам, сөзүнүз нәдир? Мә'лум олду ки, 20-дәк алман әскәри мәним сөнбәтимдән сонра бизим тәрәфә кечмәк истәјир. Мән севинч ичәрисиндә идим. Демәли, зәһмәтимин сәмәрәси олмушдур! Алманларын сүрүнә-сүрүнә бизим тәрәфә иреллијәмәләри ајдын көрүнүрдү. Бирдән онлар ајага дурараг кери гачмаға башладылар. Пәрт олдум. Сәһәр јахшы ишә онлар јенидән гајытдылар. 13 алман әскәри, көнүллү олараг әсир дүшдү.

Бәли, мүһарибә илләриндә белә һадисәләр чох олурду.

Нариман ОРУЧОВ,
сөнтјабрда олан подполковник.
Москва шәһәри.

Бакы чәбһәјә арха иди

Мүса БАЈРАМОВ,
Ленинфт НГЧИ 8-чи рајон мүһәндис-технолоҗи хидмәтинин рәиси, Сосиалист Әмәји Гәһрәманы.

Чәбһә топларынын ахырынчы атәшә гаклы-гадалы күнләрә һәмишәлик сон гојду, вә Вәтәнинин сәадәти угрунда өлүм-дирим дөјүшүнә атылан гәһрәман совет халгынын динч вә јарадычы әмәјинин башладығыны хәбәр верди.

Јағы дүшмән үзәриндә гәләбәмизин тә'мин едилмәсиндә арха зәһмәткешләринин дә әмәји, хидмәти бөјүкдүр. Заводларда, мә'данларда, фабрикләрдә чалышанлар чәбһәни јанчмагла, һәрби сурәтлә, әрәгла тә'мин етмәк үчүн кечә-күндүз ишә башындан чыхмыр, бөјүк фидакарлыгла чалышырдылар. Буну Октјабрын нәилијјәтләрини көз бәбәји кими горујан, ингилаби ан'әнәләрин кешиндә сәдагәтлә дөјәнән вә Бөјүк Вәтән мүһарибәсинин илк күнләриндән өзүнү һәр ики чәбһәнин мүбариз әскәри һесаб едән Бакы зәһмәткешләринин тимсалында да ајдын көрүк.

Бакы мүһарибә илләриндә ССРИ-нин һәрби итгисадијјатында мүһүм јер тутурду. О, өлкәнин башлыча нефт базасы, Совет Ордусуну јанмагла тәчһиз едән әсас мәнбә иди. Мүһарибә бүтүн саһәләрдә олдуғу кими, нефт сәнајесинин дә ишиндә чиддi дәјишикликләрә сәбәб олду. Нефтчиләримиз мүһарибә дөврүнүн чәтинликләринә мәтанәтлә дөздүләр. Бакылылар 1941-чи илдә өлкәјә 25 милјон тондан чох нефт вердиләр. Гарачухурдакы 2-чи мә'дәнин коллективә дөвләт планларынын лајигинә јерінә јетирилдијинә көрә 1942-чи илин нојабр—декабр ајларында Дөвләт Мүдафиә Комитәсинин кечичи Гырмызы Бајрағы илә тәлтиф олунду. Сара Һүсејнованын бригадасы авадәнлыгдан сәмәрәли истифадә едәрәк вә дахили ехтијат мәнбәләрини ачарыгла сәфәрбәрлијә аларәг 1943-чү илдә Али Баш Команданлыгын хүсуси фондуна пландан әлавә 800 тон нефт верди.

Ленин рајонунун нефтчиләри дә өзләринин мүгәддәс вәтәндашлыг борчларына шәрәфлә әмәл едәрәк тәкчә 1943-чү илин једди ајында чәбһәјә 4.600 тондан чох јанчмаг јола салмыдылар. Орду сыраларында чарпышан әрини ишдә әвәз едән нефт устасы Калмыкованын бригадасы тапшырығдан әлавә хејли јанчмаг чыхармышды. Онун һәр тону, һәр грамы дүшмән үзәринә атылан бир мәрми әлгәнәсинә, бир одлу күллә дәрәчәсиндә иди.

Азәрбајчан нефтчиләри 1941—1945-чи илләр әрзиндә 75 милјон тондан чох әгара гызылә чыхармышлар. Абшерон торпағынын әвәзсиз нә'мәти дәмир јолу систерн-ләри, дәниз кәмиләри мүвәффәгијјәтлә һәлл едилди.

Индики Сов.ИКП XXII гурултајы адына заводун коллективи нефтајырма сәнајеси мүәссисәләринин өнүндә кедирди. Өз ишини мүһарибә дөврүнүн тәләбләринә ујғун шәкилдә гуран һәмин заводун коллективи 1941-чи илин декабрында биринчи нөв бензин истеһсалынын һәмин илин мајында нисбәтән ики дәфә артырмышды. Бурада ағгроиндән бензин алынмасы гајдаја салынмыш, сүрткү јағларынын тә'мизләнмәси процеси тәкмилләшдирилмишди.

Вано Стуруа вә Фринзе адына заводларын коллективләри да Дөвләт Мүдафиә Комитәсинин тапшырыгларыны дәрин мәс'улијјәт һисси вә һәвәслә, гәләбәмизә инам дүјғусу илә јерінә јетирдиләр.

Бакылылар јадныз 1943-чү илдә чәбһәјә һәрәси 50 систерндән ибарәт 2.076 гатар нефт мәһсуллары көндәрмишдиләр. Дәмирјолчулар һәр күн орта һесабла алты ағырјүклү гатар тәртиб едирдиләр.

Нефтчиләримизин Вәтән вә хәлг гаршысында хидмәтләри јүксәк гијмәтләндирилмиш, ССРИ орден вә медallары илә гејд едилмишдир. Азәрбајчанда Совет Һакимијјәти гурулмасынын 25-чи илдөнүмү мүнасибәти илә ВИК(б)П МК-нын вә ССРИ Хәлг Комиссарлары Советинин тәбрик телеграмында ордену, сәнајени вә кәнд тәсәррүфатыны јанчагла фасиләсиз тәчһиз едән Бакы фәһләләринин вә техникларынын әмәјинә јүксәк гијмәт верилмишдир. Көркәмли сәркәрдәләрдән К. Жиков, К. Рокоссовски, Р. Малиновски, Ф. Толбухин, Л. Говоров, И. Баграмјан вә башгалары шәһәримизин әмәкчиләринин һүнәриндән дәрин миннәтдарлыг һиссі илә данышмышлар.

Мүһарибә машынгајырмаларды да чиддi имтаһан гаршысында гојмушду. Онлар партија вә һөкумәтин «һәр шеј чәбһә үчүн, һәр шеј гәләбә үчүн» шүарынына чаваб олараг мүрәккәб һәрби сурсат истеһсалынын тәшкилиндә мәсәлә тәшәббүскарлыг вә чәсарәт көстәрдиләр. Нефт машынгајырма мүәссисәләри мүһарибәнин илк күнләриндән башлајараг мүдафиә мәнсуллары истеһсал етмәјә башладылар. Загафразија, Шималы Гафгаз вә дикәр чәбһәләрин һәрби шәраитләрі илә сых әлагә сахлајан Бакы заводларынын коллективләри, онларын сифариш етдикләри силаһ вә дикәр дөјүш сурәтләрі нөвләрини бөјүк рүһ јүксәклији илә һазырлајыб тәһвил верирдиләр. 1942-чи илин ағыр күнләриндә дүшмән Шимали Гафгаза сохуланда Бакы заводларынын әмәк аһәнки позулмады, әксинә, һәрби техника истеһсалы бир јарым дәфә, ајры-ајры силаһ нөвләри үзрә исә ики дәфәдән он дәфәјәдәк артды. Машынгајырма мүәссисәләриндә мүһарибә илләриндә 690 милјон манатлыгдан чох мүхтәлиф һәрби сурсат вә силаһ һазырланмышдыр.

Республика хәлг тәсәррүфатынын дикәр саһәләринин әмәкчиләри да һәддән дүшмән үзәриндә гәләбәмиз наминә, бу күнкү шән вә фираван һәјатымыз наминә мүмкүн олан һәр шеји едирдиләр.

Гәләбәмизин әлдә едилмәсиндә бөјүк хидмәтләри олан Бакы әмәкчиләрини бөјүк һүнәр вә сә'ләрини бу тәнтәнәли бајрам јығынында бир даһа дәрин миннәтдарлыг һиссі илә хатырлајырыг.

Үч көрүш

Ајлы бир кечә иди. Һисәмиз Орјол јахынлығында мөвге тутмушду. Ахшамдан хејли кечмиш беш чәсур дөјүшчү ағ хәлат кејәрәк кәшфијјата кедирди. Онлар фашист кәшфијјатчыларынын кечә биләчәкләри јердә пусгуда дурдулар. Взвод командири Мәммәд Мәнсур оғлу һәр бир дөјүшчүјә лазыми тапшырыг вермишди. Кечәдән хејли кечмиш һәнирти ешидилди. 12 Һитлерчи Мәммәдкилә тәрәф кәлирди. Бизимкиләр фашистләрдән 4-нү тутуб гәраркаһа кәтирдиләр. Бир нечәсинин чәсәди исә гарын үзәриндә галды. Лакин Мәммәд Һитлерчиләрлә әлбәјәхә вурушда ағыр јараланмышды, бычаг гычына парчаламышды. Һәмин чарпышмада дөјүшчүләримиздән Јусифов, Багдасаров, Мәчидов вә Абзалов мәһарәт көстәрдиләр. Мәммәди һәрби хәстәханаја көндәрдик.

Мәммәд Мәнсур оғлу илә икинчи дәфә Прибалтика чәбһәсиндә растлашдым. Онун синәсиндә нечә-нечә икидлијин нишанәси парлајырды. Доғма гардашлар кими бир-бириміз гучагладыг. О, бир-бир дөјүшчүләри сорушду. Бә'зи әскәрләрин адлары чәкиләндә һәр икимиз дәриндән көкс өрүрдүк. Тезликлә ондан ајрылдым.

Тәләе Мәммәдлә мәни гәләбәдән сонра бир даһа Берлиндә көрүшдүрдү. Бизим севинчимизин һудуду јох иди. Гәләбә мүнасибәти илә бир-биримизи тәбрик етдик, һамымыз севиндик. Фашизми јер үзүндән силдиримиз үчүн севиндик. Ахы, бу гәләбәдә бизим дә пајымыз варды.

Көрәсән, Мәммәд Мәнсур оғлу сағдырмы?

М. ЈУСИФЗАДӘ,
кечмиш 4-чү топчулар полкунда рота командириниң сијаси иш үзрә мүавини.

Елми-нәзәри конфранс

М. Әлијев адына Азәрбајчан Дөвләт Инчәсәнәт Институту совет халгынын фашист Алманијасы үзәриндә гәләбәсинин 30 иллији мүнасибәти илә А. Шәрифзадә адына Актјор евиндә елми-нәзәри конфранс кечирмишдир. Институтун ректору, професор Р. Һүсејнов конфрансы кириш сөзү илә ачмышдыр.

Конфрансда АДИИ проректору М. Тәрланов «Бөјүк Вәтән мүһарибәси мөвзусу Азәрбајчан тәсвири инчәсәнәтиндә», сәнәтшүнаслар намизәди М. Аллаһвердијев «Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндә Азәрбајчан театры», режиссорлуг факултәсинин тәләбәси А. Султанов «Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндә режиссор сәнәти», рәссамлыг факултәсинин тәләбәси Л. Мәмәдова «Вәтән мүһарибәси илләриндә плакат сәнәти» мөвзуларында мә'рузә етмишләр.

Мә'рузәләрдән сонра Р. Рзанын «Вәфа» вә М. Ибраһимовун «Мәһәббәт» әсәрләриндән парчалар көстәрилмишдир. Икі күн давам едән конфрансда «ССРИ хәлгларынын драматургијасы Азәрбајчан сәһнәсиндә», «Азәрбајчан театр вә драматургијасында бејнәлмиләлчилик идејаларынын тәрәннүмү», «Бөјүк Вәтән мүһарибәсинин гәһрәманлары Азәрбајчан һејкәлтәрашлығында», «Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндә Азәрбајчан кино сәнәти» вә башга мөвзуларда мә'рузәләр динләнилмишдир.

Күллә, чичәкләр...

Маштага субтропик биткиләр совхозунун коллективи Гәләбә бајрамы үчүн чохлу күл-чичәк јетишдирмишдир. Тәсәррүфатын әмәкчиләри шәһәримизин магазаларына 20 мин гызылкүл вә башга күл-чичәк göндәрмишләр. Күлчүләрдән Ј. Меһралијева, А. Әлијева, бригадир В. Тағыјев вә бир сыра башгалары әтирли төпләләр јетишдирилмәсиндә хүсусилә фәрләнмишләр.

1944-чү ил. ШӘКИЛДӘ: Гырмызы Бајраг вә Суворов ордени 416-чы Таганрог атышчы дивизијасынын дөјүшчүләри азад олунмуш Кишинјовун күчәләриндән кечирләр.

«Дөјүш шөһрәти» музеји

Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә совет халгынын тарихи гәләбәсинин 30 иллији әрәфәсиндә, Шаумјан рајонундакы 145 нөмрәли мәктәбдә «Дөјүш шөһрәти» музеји дөнмишдир. Витринләрдә 1941—1945-чи илләрдә совет адамларынын мисилсиз һүнәриндән сөһбәт ачан чохлу сәнәд, фото шәкилләри, о дөврә аид мүхтәлиф силаһ нөвләринин макетләри топланмышдыр.

Стендләрин бирində көркәмли сәркәрдәләрин портретләри јерләшдирилмишдир. Совет Иттифагы Гәһрәманы ады алмыш Азәрбајчан оғулларынын икидлијиндән сөһбәт ачан експонатлар бөјүк марагла доғурур. Хүсуси бир стендә гәһрәман шәһәрләрин панорамлары көстәрилмишдир.